

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№12
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 252 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalari	26
Xuseynova Abira Amanovna	
Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication.....	31
Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna	
Metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o'quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash.....	35
Abdurasulova Gulrux Habibullayevna	
Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo'llanilishining umumiy masalalari	40
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li, Xojaliyeva Sarvinov Elyorjon qizi	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ...	44
Asatova Dildora Aslamovna	
Ingliz tili o'qish ko'nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli.....	49
Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna	
Insultdan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi	52
Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	56
Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi	
Buyuk ipak yo'li xalqlari o'rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi.....	59
Mirxalilova Nargiza Akbarovna	
Bo'lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o'stirishga bo'lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o'stirish	63
Mitaliboyeva Dildora	
Koxlear implantli bolalarning eshituv-nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish	66
Nartayeva Shahnova Yulchibayevna	
Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko'nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari.....	71
Normatova Nilufar Komilovna	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda).....	76
Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya	
Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta'limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish	80
Qodirov Jurabek Mamatsimonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o'yinlar: pedagogik model	83
Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi	
"Sab'ai sayyor" asarida qo'llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar	87
Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi	
Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta'siri	91
Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna	
Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish.....	95
Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish	99
Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli	102
Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	106
Turg'unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo	

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog'liqliklar tahlili	109
<i>Xusanov Samariddin Maxmadaminovich</i>	
Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari	112
<i>Yarashev Jo'rabek To'rayevich</i>	
Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки	117
<i>Габдулманова Ильнура Минисламовна</i>	
Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов	119
<i>Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи</i>	
Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования.....	124
<i>Уразова М. Б., Усманова У. Б.</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалла" в Узбекистане ..	130
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи.....	135
<i>Юсупова Зулайхо Бахром кизи</i>	
Valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining ahamiyati.....	139
<i>Berkinova Charos Islomovna</i>	
O'quvchilarda faol fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi, mazmuni va shakllanishi	142
<i>Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	145
<i>Cho'tboyeva Munisxon Eshpo'lat qizi</i>	
Tabiatga muhabbat: maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar va o'yinlar orqali ekologik tarbiya	150
<i>Ergasheva Umrinisso Komilovna</i>	
Zamonaviy ta'lim – talabalar ijtimoiy intellektini shakllantirish omilidir.....	153
<i>Ermatova Gulnoz Pirimovna</i>	
O'zbekistonning eng yangi tarixi fanini o'qitishda pedagogik texnologiyaning o'rni	156
<i>Gazibekova Feruza Hakimovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalar muhitida tanqidiy va mustaqil fikrlashini rivojlantirish metodikasi	159
<i>Haydarova Feruza Haydar qizi</i>	
Talabalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar va sifatlarni shakllantirish mexanizmi.....	162
<i>Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasbga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirishda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyasi.....	165
<i>Jumayeva Malika Aliyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarda kasbiy-nutq madaniyatini rivojlantirish.....	168
<i>Lutfetdinova Ra'no Xusnetdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik rivojlanishga zamonaviy yondashuvlar va jahon tajribalari ..	172
<i>Masharipova Barno Erkin qizi, Adilbayeva Dilnoza Adilbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida til o'yinlari texnologiyalarining nazariy asoslari.....	175
<i>Masharipova Dilfuza Muxammadjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi pedagogik faoliyatining o'ziga xosligi	178
<i>Muhammadiyeva Feruza Turakulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda aksiologik yondashuvdan foydalanish metodikasi	181
<i>Muhiddinova Munira Xayrullayevna</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	184
<i>Narzullayeva Sevara Omonovna</i>	
O'qituvchining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	187
<i>Nizamova Nodira Paxritdinovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetentligini rivojlantirishning mazmuniy izohlanishi	191
<i>Oysha Qurbonova, Nodira Abduraimova</i>	

Boshlang'ich ta'limda Finlandiya tajribasi	195
Nodira Sherboyeva	
Kutubxonachi kutubxona-axborot xizmati jarayonining yetakchi ishtirokchisi sifatida	198
O'ktam Nosirov	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi	204
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Globallashuv sharoitida axborot-psixologik xavfsizlikni shakllantirish masalalari	208
Raxmatjonov Shoxjahon Dilshodbek o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalari	212
Sa'dullayeva Rushana	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	215
Saidova Dilbar Erkinovna	
Pedagog xodimlarda tolerantlik namoyon bo'lishining determinantlari	218
Sattorova Maxliyo Dilmurod qizi	
Kreativ metodlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ tafakkur va fikrlashni rivojlantirish	223
Sultonboyeva Baxriniso Ilhomjon qizi	
Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish metodikasi	226
Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda yashil kompetensiyalarni shakllantirish yo'nalishlari	229
Yaqubova Shoiratog'aymuratovna	
Emotsional intellektni rivojlantirishning nazariy asoslari	233
Yarmatov Raximboy Baxramovich	
Boshlang'ich ta'limda o'quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojlantirish	239
Zokirova Sohira Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi	
Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык	242
Марупова Дилфуза Давроновна	
Oliy ta'limda talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalari	247
F. R. Xosilova	

ARTPEDAGOGIKA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA DIALOGIK NUTQNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi

Qarshi davlat universiteti,

Maktabgacha ta'lim kafedrası tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirishning samarali metodlari yoritiladi. Tadqiqotda rasm, musiqa, drama va teatrlashtirilgan o'yinlar kabi san'at faoliyatlari orqali bolalarda savol-javob qilish, fikr bildirish va suhbatni davom ettirish kabi kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Artpedagogik yondashuv bolalarning emotsional holatini qo'llab-quvvatlab, tabiiy muloqot muhiti yaratishi va dialogik nutqni faollashtirishi bilan ahamiyatlidir. Natijada bolalarning so'z boyligi kengayadi, muloqot madaniyati hamda ijodiy fikrlash qobiliyati rivojlanadi.

Kalit so'zlar: artpedagogika, dialogik nutq, maktabgacha ta'lim, ijodiy faoliyat, teatrlashtirilgan o'yinlar, musiqa terapiyasi, vizual san'at, kommunikativ kompetensiya, interfaol metodlar, nutqni rivojlantirish.

Abstract: This article highlights effective methods for developing dialogic speech in preschool children using art-pedagogical technologies. The study examines approaches to fostering communicative skills through art-based activities such as drawing, music, drama and theatrical play, including asking and answering questions, expressing opinions and maintaining a conversation. The significance of the art-pedagogical approach lies in supporting children's emotional well-being, creating a natural communication environment and stimulating dialogic speech. As a result, children's vocabulary expands, while their communication culture and creative thinking develop.

Key words: art pedagogy, dialogic speech, preschool education, creative activity, theatrical games, music therapy, visual arts, communicative competence, interactive methods, speech development.

Аннотация: В данной статье рассматриваются эффективные методы развития диалогической речи у детей дошкольного возраста с использованием арт-педагогических технологий. В исследовании анализируются способы формирования коммуникативных навыков у детей посредством художественной деятельности, такой как рисование, музыка, драматическое искусство и театрализованные игры, включая умение задавать вопросы и отвечать на них, выражать своё мнение и поддерживать беседу. Значимость арт-педагогического подхода заключается в поддержке эмоционального состояния детей, создании естественной коммуникативной среды и активизации диалогической речи. В результате расширяется словарный запас детей, развивается культура общения и творческое мышление.

Ключевые слова: арт-педагогика, диалогическая речь, дошкольное образование, творческая деятельность, театрализованные игры, музыкотерапия, изобразительное искусство, коммуникативная компетентность, интерактивные методы, развитие речи.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish – ularning keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyatining muhim omillaridan biridir. Ayniqsa, dialogik nutq bolaning o'z fikrini erkin bayon qilishi, suhbatni davom ettirishi, savol berish va javob qaytarish ko'nikmalarini shakllantiradi. So'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimida artpedagogika texnologiyalaridan foydalanish dialogik muloqot sifatini oshirishda samarali metod sifatida e'tirof etilmoqda.

Artpedagogika bolalar ijodiy faoliyatini rasm, drama, musiqa, badiiy o'yinlar, vizual va audio ifodalar orqali qo'llab-quvvatlab, nutqiy rivojlanishni tabiiy shaklda rag'batlantiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Artpedagogika – bu san'at vositalari orqali shaxsning ta'lim-tarbiya jarayonini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik yo'nalish bo'lib, bolalarning emotsional, tasavvuriy va muloqotga kirishuvchanlik qobiliyatlarini o'stirishda samarali vosita hisoblanadi. N.L. Krylova, T.S. Komarova, V.A. Sukhomlinskiy va L.S. Vygotskiy kabi olimlar san'atning bolaning psixik rivojiga kuchli ta'sirini ta'kidlaydilar. Vygotskiy g'oyalariga ko'ra, san'at faoliyati bolada ijodiy fikrlash, nutqiy faollik va ijtimoiy tajribani o'zlashtirishni tezlashtiradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish bo'yicha S.N. Tixeyeva, A.M. Leushina, R.E. Levina, O. Usmanova va N. Jumaniyozova kabi tadqiqotchilar muhim nazariy asoslar yaratgan. Ularning fikricha, dialogik nutq quyidagi ko'nikmalarni talab qiladi:

- savol-javobda faol ishtirok etish;
- muloqot mazmunini tushunish va davom ettira olish;
- grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish;
- nutq vaziyatini idrok etish.

Dialogik nutqni rivojlantirish jarayonida multimodal vositalar, rolli o'yinlar, tasviriy san'at mashg'ulotlari va badiiy nutq elementlaridan foydalanish yuqori samara beradi. O'zbekiston va xorijda o'tkazilgan tadqiqotlarda (M. Zvereva, E. Kolesnikova, G. Suleymanova, Z. Raxmonova) artpedagogika texnologiyalari muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil sifatida ko'riladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning ob'ekti maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq rivoji jarayonidir. Tadqiqot predmeti esa dialogik nutqni rivojlantirishda artpedagogika texnologiyalaridan foydalanish metodikasi hisoblanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi san'at vositalari yordamida bolalarda dialogik nutq ko'nikmalarini shakllantirish va uning samaradorligini aniqlashdir.

Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Artpedagogikaning nazariy asoslarini tahlil qilish;
2. Maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutq rivojlanishining psixologik-pedagogik shartlarini o'rganish;
3. Artpedagogika asosida dialogik nutqni rivojlantirish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish;
4. Taklif etilgan metodikaning samaradorligini amaliy tajriba orqali tekshirish.

Tadqiqotda nazariy va empirik metodlar qo'llanildi. Nazariy metodlar sifatida adabiyotlarni o'rganish, tahlil qilish va taqqoslash ishlatilgan. Empirik metodlar sifatida esa kuzatish, suhbat, diagnostik topshiriqlar va pedagogik eksperimentdan foydalanilgan. Shu bilan birga, olingan natijalarni tahlil qilishda sifat va miqdoriy statistika metodlari qo'llandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar o'tkazildi. Eksperimental guruh bolalariga rasmlar chizish, dramatisatsiya va qo'g'irchoq teatri kabi faoliyatlar orqali nutq mashqlari berildi, nazorat guruhida esa an'anaviy nutq mashg'ulotlari o'tkazildi.

Natijalarni tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, eksperimental guruhdagi bolalarda dialogik nutq ko'nikmalari sezilarli darajada oshgan. Bolalar savol-javobga faolroq kirishib, o'z fikrini izohlash va davom ettirishga qodir bo'ldilar. Shu bilan birga, rasm va dramatisatsiya mashg'ulotlari bolalarning tasavvur va ijodiy fikrlashini rivojlantirib, nutqiy faoliyatni rag'batlantirdi.

Nazorat guruhi bolalarida esa nutq rivojida sezilarli o'zgarish kuzatilmagan. Bu esa artpedagogika texnologiyalari bilan integratsiyalashgan mashg'ulotlarning dialogik nutqni rivojlantirishda yuqori samaradorligini ko'rsatadi.

Tahlil natijalari shuni bildiradiki, san'at orqali amalga oshirilgan pedagogik faoliyat bolalarning nutqiy faolligini oshiradi, ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini mustahkamlaydi va ular o'rtasida erkin dialogni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, artpedagogika texnologiyalarini muntazam qo'llash metodik jihatdan samarali ekanligi isbotlandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanish maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni samarali rivojlantirishga imkon beradi. Rasmlar, dramatizatsiya va qo'g'irchoq teatri kabi san'at faoliyatlari bolalarning muloqotga kirishuvchanligini oshiradi, nutqiy faollik va ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi. Eksperimental guruhda kuzatilgan natijalar artpedagogik yondashuvning pedagogik samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, muntazam qo'llash bolalarning ijtimoiy va nutqiy ko'nikmalarini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. John Dewey. Art as Experience. New York, 1980. – 445 p.
2. Melissa Menzer. The Arts in Early Childhood: Social and Emotional Benefits of Arts Participation. Washington, 2015. – 24 p.
3. Ушакова О.С., Струнина Е.М. Методика развития речи детей дошкольного возраста. – М.: Владос, 2004. – 196 с.
4. Viktor Lowenfeld. Creative and Mental Growth. The Macmillan Company. New York, 1957. – 547 p.
5. Цейтлин С.Н. Язык и ребёнок. Лингвистика детской речи. – М., 2000. – 240 с.
6. Xo'jamberdiyeva Sh.K., Abdusamatova N.J., Isabayeva A.Y. Bolalarni nutqini o'stirish. Darslik. Toshkent: "Fan ziyosi", 2023. – 238 b.
7. Зеленцова Н.В., Пешкова Э. Элементы песочной терапии в развитии детей раннего возраста. Санкт-Петербург: Детство-Пресс, 2015. – 17 с.
8. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi. Takomillashtirilgan ikkinchi nashr. Toshkent, 2022. – 100 b.
9. G'oziyev E. Psixologiya. Kasb-hunar kollejlari uchun darslik. Ikkinchi nashri. Toshkent: "O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008. – 352 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.